

Oponentský posudek disertační práce

IMPLEMENTACE CLILU DO VÝUKY V PRIMÁRNÍ ŠKOLE

Autorka: **Mgr. Petra Vallin**

Školitelka: **prof. PhDr. Vladimíra Spilková, CSc.**

Obor: Pedagogika

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2017

Mgr. Petra Vallin zvolila pro svou disertační práci velmi zajímavé a aktuální téma, které je v české odborné veřejnosti v posledních letech poměrně často diskutováno, ale které je dosti obtížně uchopitelné v rámci empirického výzkumu. Jako inovace ve školním vzdělávání si integrovaná výuka jazykového a nejazykového předmětu, známá jako CLIL, zatím poněkud váhavě a obtížně hledá své uplatnění v českých školách. Z těchto důvodů vnímám cíle, které si autorka stanovila, jako na jedné straně značně ambiciózní a na straně druhé velmi smysluplné a potřebné.

Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Hlavním cílem teoretické části bylo „utřídit různé modely CLILu a objasnit terminologii“. Už to je úkol nelehký, protože rozrůzněnost koncepcí i nejednotnost terminologie je v rámci CLILu značná. Autorka postupovala velmi systematicky a promyšleně a lze říci, že se jí podařilo cíl naplnit. Prostudovala úctyhodný počet českých i zahraničních zdrojů, s nimiž velmi dobře pracuje, vybírá podstatné informace a vhodně je propojuje, vyjadřuje vlastní stanoviska k nim a logicky argumentuje.

V teoretické části autorka dále prezentovala zahraniční výzkumy CLILu a zmapovala situaci v několika evropských zemích i v České republice, jak po stránce výstupů z projektů zaměřených na zavádění CLILu, tak i po stránce přípravného vzdělávání učitelů pro CLIL. Část informací zařazených do teoretické části by mohla být spíše označena jako východiska edukačně politická než teoretická, což je však vzhledem k tématu pochopitelné. Zavádění metody CLIL vychází spíše z edukačně politických strategií než z teorie a teoretická východiska jsou často dohledávána spíše zpětně. To autorka zohledňuje v kapitole 2. 5 teoretické části, kde zpracovává ty teoretické koncepce, k nimž se zastánci CLILu hlásí. Ve většině těchto koncepcí nejde přitom o nic převratně nového, co by nemohlo být východiskem i pro běžnou výuku (pedagogický konstruktivismus, Bloomova taxonomie, Gardnerovy mnohočetné inteligence). Oceňuji, že na tato východiska autorka v empirické části navazuje a

opírá se o ně i ve svých doporučeních pro praxi. Pozitivně vnímám zařazení podkapitol o Cumminsových kvadrantech, specificky určených pro bilingvní výuku a Do Coylové koncepci 4C (tato problematika je bohužel pojednána dost stručně). V poslední kapitole teoretické části autorka rozpracovává specifika výuky CLIL, z nichž pak vychází ve výzkumu prezentovaném v empirické části. Jedná se tedy o určité přemostění teoretické a empirické části. Oceňuji, že se podrobně věnuje hodnocení v CLILu, které představuje jedno z největších úskalí této metody.

Pro zkoumání zavádění CLILu Petra Vallin využila akční výzkum, který se pro tento účel ukázal jako velmi vhodný a navíc nabídl potenciál pro spolupráci výzkumnice – akademičky a učitelky z praxe. Metodologii výzkumu autorka velmi pečlivě popsala a zdůvodnila její volbu i jednotlivé kroky s oporou o české i zahraniční zdroje. Při výzkumu využila celou řadu metod sběru dat, včetně zúčastněného pozorování, individuálních i skupinových rozhovorů se žáky i učitelkou, analýzu žákovských materiálů a videozáznamů. Kombinace dat získaných vlastním pozorováním a dále od vyučující i od žáků umožnila předložit opravdu komplexní pohled na zavádění CLILu na 1. stupni základní školy. Obtíže a překážky s touto inovací spojené ilustruje velmi dobře už popis výběru (či spíše získávání) školy a učitelky, která by na výzkumu spolupracovala.

Vysoce hodnotím celoroční trvání projektu a důkladné zmapování výchozí situace (včetně přístupu paní učitelky Emy) a také důkladné zdokumentování jednotlivých fází projektu. Z popisu jasně vyplývá, jaké změny během roku musela paní učitelka Ema ve své výuce realizovat. Bylo by zajímavé zjistit, nakolik ovlivnily tyto změny její vyučovací styl v běžné výuce.

Celkově je empirická část práce velmi logicky a přehledně strukturovaná a je navíc čtivá (místy by se dalo hovořit i o napínavé četbě), což u zpráv o kvalitativně orientovaném výzkumu nebývá pravidlem. Závěry, které Petra Vallin vyvozuje, a doporučení, která směřuje do praxe, jsou založeny na důkladném vyhodnocení výsledků výzkumu a svědčí o její orientaci v problematice a odborné vyzrálosti, bez nichž by takto obtížné téma nebylo možno úspěšně zpracovat.

Disertační práce splnila stanovené cíle a přinesla řadu cenných zjištění, kterými autorka obohatila poznání v oboru pedagogika. Výstupy výzkumu jsou velmi dobře aplikovatelné v praxi na základních školách i v přípravném vzdělávání učitelů. To ostatně dokládá i spoluautorství Petry Vallin v publikaci *CLIL – Inovativní přístup nejen k výuce cizích jazyků*. Cenné je i ověření možnosti využití akčního výzkumu při zavádění inovací do výuky.

Z formálního hlediska je práce pečlivě a přehledně uspořádána, grafické zpracování je na velmi dobré úrovni. Práce je psána kultivovaným odborným jazykem.

Mám dílčí připomínky k terminologii. V práci se často objevuje spojení „*metodologie CLIL*“. Autorka je střídá se spojením „*metoda CLIL*“, případně méně často „*metodika CLIL*“. I když ani spojení „*metoda CLIL*“ není ideální, považuji je za nejlepší řešení. Navíc je používáno v několika názvech českých publikací různých autorů, případně jako v názvech předmětů vyučovaných na několika fakultách připravujících učitele. Výraz „*metodologie*“ bych ponechala pro popis metod výzkumu. Podobně považuji za nevhodně i několikrát použité odvozené adjektivum „*metodologický*“ (např. *metodologický kurz CLIL* na s. 24, který měl být nazván spíše jako kurz didaktický, popř. metodický).

„Jazykové dovednosti“ jsou kalkem z angličtiny, který se občas objevuje v českých pedagogických a didaktických textech, nicméně čeština preferuje „řečové dovednosti“.

U obhajoby doporučuji se zaměřit na následující otázky:

1. V závěru své práce uvádíte, že CLIL „některým učitelům současně může pomoci nahlédnout svou výuku z jiné perspektivy a ukázat slabší stránky, na kterých je možné pracovat.“ Podařilo se toto podle Vašich zjištění i u paní učitelky Emy?
2. Co podle Vašeho názoru nejvíce brání implementaci CLILu na základních školách v ČR?
3. Jaký aspekt CLILu by měl být v ČR podrobněji zkoumán a jaké metody byste pro další výzkum navrhovala?

Z hlediska rozvoje oboru lze předloženou disertační práci považovat za velmi přínosnou. Práce přispěla k rozvoji poznání na rovní teoretické, empirické i metodologické a jednoznačně splňuje podmínky kladené na tento typ řízení.

Disertační práci Mgr. Petry Vallin doporučuji k obhajobě.

V Brně dne 20. 4. 2017

doc. Mgr. Světlana Hanušová, Ph. D.